

Burgemeester en wethouders

Aan De leden van de rekenkamercommissie

Stadhuisplein 1
3811 LM
Amersfoort
Postbus 4000
3800 EA Amersfoort
T 14 033
www.amersfoort.nl

Onderwerp Bestuurlijke reactie rekenkameronderzoek "Investeren & Regisseren". Datum 2 juni 2023

Geachte leden van de rekenkamer commissie,

Wij ontvingen uw onderzoeksrapport '[Investeren en regisseren](#)', een onderzoek naar de aanpak van ondermijning door de gemeente Amersfoort. U verzoekt in de begeleidende brief om een bestuurlijke reactie. Met deze brief maken wij graag gebruik van deze mogelijkheid.

Allereerst willen wij u bedanken dat u dit onderzoek heeft gedaan. Zoals u ook zelf schrijft is de ernst en omvang van de problematiek groot. Het is daarom van belang dat met dit onderzoek het onderwerp de aandacht krijgt die het verdient. We ervaren het rapport als een steun in de rug, het onderzoek onderbouwt onze boodschap dat er meer middelen nodig zijn om dat effectief te doen.

Het stemt positief te lezen dat de betrokkenen niet naïef zijn als het gaat om de ernst en omvang van de problematiek, dat er hard gewerkt wordt en successen worden behaald. Het beeld dat de opgave te groot is voor de capaciteit die beschikbaar is wordt herkend.

Alvorens in te gaan op de aanbevelingen lichten we eerst kort de ontwikkeling het thema ondermijnende criminaliteit toe.

Achtergrond

In 2017 verschijnt het boek "De achterkant van Nederland" door Tops & Tromp, waarin een schets wordt gegeven van de drugsindustrie. Vanaf dat moment wordt ondermijning een breder bekend begrip. Er ontstaat landelijk politieke bewustwording en urgentie. Het bewustzijn groeit dat ondermijning niet langer een exclusieve taak voor politie en justitie is, maar een integrale aanpak vergt.

Vanaf 2019 maakt het kabinet middelen vrij voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit; aanvankelijk nog incidenteel als versterkingsbeweging onder de noemer "breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit". Sinds 2022 is dit gegroeid tot structureel 150 miljoen euro.

Er wordt vanaf 2019 fors gebouwd aan de structuren die integrale aanpak van ondermijning mogelijk maken. Tien RIEC's en het LIEC richtten zich op bestrijding van ondermijnende criminaliteit. De informatiepositie groeit; met 150 actieve criminele clusters die zich bezig houden met handel in drugs, wordt Midden Nederland gezien als kraamkamer voor jonge criminelen. Aan de hand van het regionale

Actieplan Wie Praat Die Gaat (WPDG) wordt in Midden-Nederland regionaal, districtelijk en lokaal uitvoering gegeven aan diverse geprioriteerde thema's.

In 2019 werd er in de gemeente Amersfoort voor het eerst, toen nog incidenteel voor drie jaar, geïnvesteerd in capaciteit voor ondermijnende criminaliteit. Er lag een globaal plan van aanpak met prioriteiten op basis van het door het RIEC opgestelde ondermijningsbeeld. De ambitie was helder. Maar wat exact de rol voor de gemeente was, was op dat moment nog niet duidelijk. Laat staan hoe regie er in deze context uit zag. Als eerste gemeente in het district werd in Amersfoort Het Lokaal Overleg Ondernijning ingericht.

In deze fase van pionieren heeft de gemeente Amersfoort lokaal uitvoering gegeven aan diverse districtelijke en regionale programma's en prioriteiten uit WPDG, ervaring opgedaan met casuïstiek en was (en is) de gemeente Amersfoort stevig vertegenwoordigd in de (regionale) samenwerkingsstructuren. Deze regionale invalshoek - met een lokale uitvoering - is van belang. Niet alleen omdat het de slagkracht en expertise versterkt, maar ook omdat ondermijnende criminaliteit zich niet houdt aan geografische grenzen.

Een ander kenmerk van de Amersfoortse aanpak is dat de aanpak breder is dan repressie. Naast het frustreren van ondermijnende criminaliteit wordt ook ingezet op het beschermen van (kwetsbare) inwoners en ondernemers en het verstoren van de "modus operandi". Vanuit (o.a.) casuïstiek wordt geleerd waar de kansen liggen voor criminelen, deze kennis wordt gebruikt om barrières op te werpen. Blijkt bijvoorbeeld dat een bepaalde branche aantrekkelijk is vanwege gebrek aan toezicht dan wordt dat probleem in de breedte aangepakt. Voorkomen is immers beter dan genezen. Ook weerbaarder maken van inwoners en ondernemers en verhogen van meldingbereidheid hoort hier bij.

Bij beschermen van inwoners kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de jeugd aanpak, dat begint al bij het ontmoedigen van middelengebruik via "Opgroeien in een Kansrijke Omgeving", inzet van partners zoals jongerenwerk en JIT, signalering via kernteams jeugd en inzet in (lokale) PGA. Sinds kort zijn er IPTA en RIO coaches aangesteld voor uitvallende/afglijdende (IPTA) en ex-gedetineerde (RIO) jongeren. Deze coaches bieden jongeren toekomstperspectief gericht op werk, dagbesteding of opleiding om zodoende een criminele carrière af te wenden of te doorbreken.

Reactie op de aanbevelingen

In uw rapport doet u 4 aanbevelingen aan het college. Hieronder treft u onze reactie hierop.

1. *Zorg op het gebied van ondermijning voor formatiegrootte die aansluit bij de grootte van de gemeente en de aard van de problematiek. Stel een Bibob-coördinator aan.*

Het college onderschrijft de constatering dat voor een volwaardige aanpak ondermijning in Amersfoort uitbreiding van capaciteit noodzakelijk is. In [2020 \(Collegebericht aan de raad\)](#) en [2021 \(beantwoording motie\) \(+bijlage motie\)](#) is de raad geïnformeerd over de urgentie en de aanpak, over hoe complex en veelkoppig dit is en dat capaciteit nijpend was. In beantwoording van genoemde motie is geschetst op welke fronten versterking nodig is voor een adequate aanpak.

Uitbreiding van capaciteit ten aanzien van de bestaande toepassing van het Bibob beleid¹ is destijds als noodzakelijk benoemd. Ook op andere momenten is dit in de raad aan de orde geweest, bijvoorbeeld in de ronde in februari 2022, over mensenhandel en seksuele uitbuiting.

Ter uitvoering van het coalitieakkoord heeft de raad in het najaar middelen vrijgemaakt waarmee een eerste stap gezet kan worden, maar verdere uitbreiding is noodzakelijk. Dit moet in het kader van de begroting worden afgewogen ten opzichte van andere noden.

---

¹ Bij horeca, seksinrichtingen en coffeeshops wordt altijd Bibob getoetst. ([Beleidsregel toepassing Wet Bibob Amersfoort 2021](#))

- 2. Stel jaarlijks uitvoeringsplannen op waarin de prioriteiten uit het nieuwe IVP worden uitgewerkt met concrete acties en doelen. Benoem specifieke rollen, taken en verantwoordelijkheden.*

Het college herkent de noodzaak van deze aanbeveling en heeft reeds een start gemaakt met de uitvoering hiervan. Binnen de ondermijningsaanpak werd gewerkt aan hand van het Plan van aanpak ondermijning (2018). Het later vastgestelde IVP en de vastgestelde raadsinformatiebrieven hebben deze aanpak bestendigd. Inmiddels is parallel aan ontwikkeling van het nieuwe IVP, samen met de politie, een nieuw Plan van aanpak ondermijning gemaakt (2023 - 2026). Dit plan van aanpak wordt uitgewerkt in jaarlijkse uitvoeringsplannen. Zo gauw het IVP is vastgesteld zal de raad over de inhoud van het plan van aanpak ondermijning worden geïnformeerd.

- 3. Neem de regierol over het lokaal overleg ondermijning door ervoor te zorgen dat voor de deelnemers helder is met welke doelen, verwachtingen en bevoegdheden een ieder aan tafel zit. Stel een document op over de mogelijkheden om in het lokaal overleg ondermijning gegevens te delen.*

Het college onderschrijft het belang van goede regievoering en gegevensdeling. In het nieuw opgestelde plan van aanpak – samen met politie en OM – is hier extra aandacht aan besteed. De jaarlijkse uitwerking in uitvoeringsplannen gaan naar verwachting bijdragen aan duidelijkheid over doelen en verwachtingen. Gegevensdeling is in de praktijk een taai onderwerp waar op alle niveaus, van lokaal tot landelijk, mee geworsteld wordt. Ondermijnende criminaliteit is een betrekkelijk nieuw thema dat volop in verandering is. Wetgeving en jurisprudentie ontwikkelt voortdurend, het palet aan interventies breidt zich in rap tempo uit en de huidige arbeidsmarkt is zodanig dat ook de deelnemers aan tafel nog weleens wijzigen. Het verkennen van elkaars mogelijkheden, verwachtingen en bevoegdheden is daarom een onderwerp dat continue aandacht behoeft, niet enkel zijdelings tijdens overleggen zoals nu gebeurt maar ook een aantal keer per jaar “los van de stof”. Omdat dit een kwestie is die niet enkel lokaal speelt, maar ook regionaal en landelijk zal nadrukkelijk de samenwerking met het RIEC, hét informatie- en expertisecentrum op het gebied van ondermijning, gezocht worden.

Gegevensdeling binnen het lokaal overleg valt onder het regionaal vastgestelde werkproces. Inmiddels zijn we gestart om het gehele proces ondermijning aan een privacy assessment te onderwerpen. Ook hier werd gewacht op beschikbare capaciteit. Het opstellen van werkprocessen zal hier onderdeel van uitmaken.

- 4. Vergroot de gemeentelijke informatiepositie door een analist aan te stellen die als taak heeft gemeentelijke informatie te ontsluiten en te verrijken. Het instellen van een centraal intern gemeentelijk meldpunt draagt hier ook aan bij.*

Het college ondersteunt deze aanbeveling; Een analist kan van grote waarde zijn bij het ontsluiten, verwerken en verrijken van informatie, zodat aan een casusoverleg een goed informatiebeeld ten grondslag ligt.

Het college herkent zich in de uitspraak dat er geen volledig beeld is in aard en omvang van ondermijnende criminaliteit. Zoals het onderzoeksbureau zelf ook concludeert valt wel de nuancering te maken dat dit inzicht voor veel gemeenten beperkt is. Overigens bestaat er op deelgebieden meer inzicht, bijvoorbeeld op geprioriteerde thema's en eind 2022 via de quickscan ondermijning van het RIEC². In de periode dat het onderzoek door Profacto werd uitgevoerd is in opdracht van afdeling veiligheid onderzoek gedaan naar de informatiepositie van de gemeente Amersfoort; uit dit onderzoek kwam naar voren dat alle systemen worden benut, maar dat de crux vooral zit bij het verzamelen, ontsluiten, verwerken en analyseren van de gegevens; een flinke klus die nu “erbij” wordt gedaan en waarvoor een

---

² Het RIEC heeft als vervanger voor de ondermijningsbeelden een quickscan ontwikkeld die in 2022 door drie gemeenten als pilot is getest.

analist noodzakelijk is. Een analist kan een forse bijdrage leveren aan het beter in kaart brengen en duiden binnen casuïstiek. Deze wens moet in het kader van de begroting worden afgewogen ten opzichte van andere wensen. Daarbij wil het college wel de kanttekening aanbrengen dat een volledig inzicht in de aard en omvang van ondermijning geen realistische verwachting is. Ondermijnende criminaliteit is geen meetbaar delict, zoals bijvoorbeeld woninginbraken, waardoor ook landelijk in het duister wordt getast over de exacte omvang.

Afgelopen jaren is fors geïnvesteerd op meldroutes in brede zin. Amersfoort is aangesloten bij het Informatie Knooppunt Zorgfraude, bij Meld Misdaad Anoniem (MMA) en heeft een meldpunt ingericht voor intern en extern gebruik. Met name de aansluiting bij MMA en begeleidende communicatie heeft gezorgd voor een toename van meldingen. Na MMA komen de meeste meldingen binnen via de afdelingen gelieerd aan het lokaal overleg ondermijning, via collega's die bijvoorbeeld via hun werkoverleg geïnformeerd zijn over het (her)kennen van informatie en/of via collega's die worden benaderd door inwoners of ondernemers met signalen. Slechts een handje vol signalen komt via het gemeentelijk meldpunt. Betrokkenen concluderen hier uit dat de deelnemers van het lokaal overleg goed bekend zijn binnen de relevante afdelingen. Het vergroten van bewustwording, (her)kennen van signalen & melden is een voortdurend onderwerp van aandacht.

Tot slot

We voorzien graag in de aanbeveling richting raad om jaarlijks een raadsinformatiebijeenkomst te organiseren waarin bijvoorbeeld de politie of de burgemeester uitgenodigd wordt om inzicht te geven in de aard en omvang van de georganiseerde criminaliteit. Afgelopen weken hebben ons wederom laten zien dat ondermijning zich in de samenleving heeft genesteld en ook in Amersfoort heel dichtbij is. Als gezamenlijke veiligheidspartners moeten we onze krachten bundelen. Van het Rijk tot lokaal, van politie tot jongerenwerk; dit doen we ieder vanuit onze eigen taakstelling en bevoegdheden, vanuit de wetenschap dat we alleen samen dit fenomeen kunnen bestrijden.

Met vriendelijk groet,
Namens burgemeester en wethouders van Amersfoort,

L.M.M Bolsius